

บทที่ 5

บทสรุปและแนวโน้ม

สรุป

นโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯต่ออิหร่านระหว่างปี 2001-2006 เป็นนโยบายที่มีลักษณะแข็งกร้าวและต่อต้านอิหร่านมากอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯต่ออิหร่านสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ นโยบายต่อต้านการพัฒนาอาชญากรรมของอิหร่าน และนโยบายต่อต้านการสนับสนุนและการเกี้ยวข้องของอิหร่านกับการก่อการร้ายสากล

สำหรับนโยบายต่อต้านการพัฒนาอาชญากรรมของอิหร่านนั้น สหรัฐฯ ได้ดำเนินนโยบายด้วยวิธีการต่าง ๆ หลายประการ คือ การประกาศว่าอิหร่านเป็นแกนนำแห่งความชั่วร้าย การซักจุ่งให้ EU-3 เป็นแวงร่วมในการกดดันอิหร่าน และการผลักดันให้ทบวงพลังงานปرمາณ สถาบันตรวจสอบอิหร่าน ทั้งนี้ นอกเหนือจากการที่สหรัฐฯ พยายามกดดันทางการทูตโดยตรงต่อ อิหร่านเพื่อให้ประชาคมระหว่างประเทศเห็นถึงเจตนาแห่งของอิหร่านในการพัฒนานิวเคลียร์แล้ว สหรัฐฯ ยังกดดันอิหร่านอีก 2 เรื่อง คือ สหรัฐพยายามกดดันให้รัสเซียบีบให้อิหร่านยอมรับกติการะหว่างประเทศด้วย โดยรัสเซียบอกให้อิหร่านยอมลงนาม The Additional Protocol เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับความช่วยเหลือจากรัสเซียในกรณีโรงงานนิวเคลียร์บูชีร (Bushehr) และการที่สหรัฐฯ ออกมาตราการคว่ำบาตรบริษัทต่างประเทศที่ให้ความช่วยเหลืออิหร่านในโครงการพัฒนานิวเคลียร์ โดยขยายเทคโนโลยีด้านอาชญากรรมต่ออิหร่าน เพิ่มเติมจากปี 2002 อีก 6 แห่ง

ในส่วนของนโยบายต่อต้านการสนับสนุนและการเกี้ยวข้องของอิหร่านกับการก่อการร้ายสากล สหรัฐฯ ได้ออกแต่งการณ์ประธานาธิบดีอิหร่าน โดยระบุว่ากองกำลังพิทักษ์การปฏิวัติ อิหร่าน (Islamic Revolution Guard Corps) และกระทรวงข่าวกรองและความมั่นคง (Ministry of Intelligence and Security) ของอิหร่านมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการวางแผนและสนับสนุนการก่อการร้าย สหรัฐฯ ระบุว่า อิหร่านเป็นประเทศผู้สนับสนุนการก่อการร้ายโดยการให้เงินทุน แหล่งที่หลบซ่อน การฝึกอบรมและจัดหาอาชญา ให้แก่กลุ่มหิชบุลลอห์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่อิหร่านร่วม ก่อตั้งในปี 1980 และกลุ่มก่อการร้ายในปาเลสไตน์ ประกอบด้วย กลุ่มฮามาส (Hamas) และกลุ่ม ปาเลสไตน์อิสลามิกจihad (The Palestine Islamic Jihad)

นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังได้ออกนโยบาย “ยุทธศาสตร์ต่อต้านการก่อการร้ายแห่งชาติ” (National Strategy for Combating Terrorism) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปี 2003 ยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้กำหนดมาตรฐานระดับโลกในการทำสังคมต่อต้านการก่อการร้าย และเป็นยุทธศาสตร์ที่รองรับยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐ ยุทธศาสตร์ต่อต้านการก่อการร้ายแห่งชาติ กำหนด 4 กลยุทธ์เพื่อเข้ามาร่วมก่อการร้าย ประกอบด้วย การเข้ามาร่วมก่อการร้าย การปฏิเสธการก่อการร้าย การทำลายการก่อการร้าย และการป้องกันการก่อการร้าย

ทั้งนี้ สหรัฐฯ ระบุว่าอิหร่านเป็นหนึ่งใน 7 รัฐที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้ายและเป็นภัยคุกคามอันใหญ่หลวงต่อสหรัฐฯ ด้วยเหตุนี้ อิหร่านจึงถูกสหรัฐฯ ดำเนินการโดยมาตรการค่าวาบารหยาญูปแบบ ประกอบด้วย การสั่งห้ามการส่งออกและค้าอาวุธยูทิปกรณ์ การควบคุมการส่งออกสินค้าใช้แล้ว การห้ามให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ และการบังคับใช้ข้อจำกัดทางการเงินและด้านอื่น ๆ ได้แก่ การขัดขวางการให้เงินกู้ของธนาคารโลกหรือสถาบันการเงินระหว่างประเทศอื่น ๆ การยกเลิกการให้ความคุ้มครองทางการทูตที่อนุญาตให้ครอบครัวของเหยื่อการก่อการร้ายดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลสหรัฐอเมริกา การปฏิเสธการให้การลดหย่อนทางภาษีสำหรับรายได้จากอิหร่าน การไม่ให้สิทธิยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าที่ส่งออกมายังสหรัฐอเมริกา การห้ามมิให้พลเมืองของสหรัฐอเมริกาเข้าไปเกี่ยวข้องกับธุกรรมทางการเงินใด ๆ กับรัฐบาลของอิหร่าน และการห้ามมิให้มีหน่วยงานด้านกลาโหมทำสัญญาที่มีมูลค่ามากกว่า 100,000 ดอลลาร์ สหรัฐฯ กับบริษัทที่อยู่ในความควบคุมของอิหร่าน

การที่สหรัฐฯ สงสัยว่าอิหร่านมีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนการก่อการร้ายข้ามชาตินี้ เมื่อประกอบกับประเด็นเรื่องการพัฒนาอาวุธทำลายล้างสูง ได้นำไปสู่การที่สหรัฐฯ ประกาศว่า อิหร่านเป็นหนึ่งใน “แกนแห่งความชั่วร้าย” (Axis of Evil) ซึ่งประกอบด้วย อิหร่าน อิรัก และเกาหลีเหนือ

นอกจากนโยบายหลัก ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว สหรัฐฯ ยังมีนโยบายสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอิหร่าน เพราะเชื่อว่า หากสามารถเปลี่ยนแปลงให้อิหร่านกลายเป็นประชาธิปไตยแบบทันต哥ได้จะสามารถทำให้นโยบายของอิหร่านเปลี่ยนไปสู่ทิศทางที่สหรัฐฯ ต้องการ

ผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้สหรัฐฯ มีนโยบายเช่นี้ต่ออิหร่านระหว่างปี 2001-2006 เมื่อวิเคราะห์โดยนำเอากฎหมายผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์โดยพิจารณาผ่าน “หลักการบุช” (Bush Doctrine) และ “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ 2002” (The National Security Strategy of the United

States of America) พบว่า ผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ ในเรื่องนี้ ได้แก่ ผลประโยชน์ด้านความมั่นคงและการเมืองของสหรัฐฯ ในตะวันออกกลาง ผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในการต่อต้านนิวเคลียร์ และผลประโยชน์เรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย

สำหรับ ผลประโยชน์ด้านความมั่นคง และการเมืองของสหรัฐฯ ในตะวันออกกลางนั้น ประกอบไปด้วย (1) การสกัดกันการขยายอิทธิพลของอิหร่าน ซึ่งสหรัฐฯ มองว่าเป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ ในตะวันออกกลางด้วย ด้วยเหตุนี้สหรัฐฯ จึงหวังว่า การโดดเดี่ยวอิหร่านจะช่วยให้ความพยายามขยายอิทธิพลของอิหร่านในตะวันออกกลางลดลงไปซึ่งเท่ากับเป็นการปักป้องผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ไว้ (2) ผลประโยชน์ในการปักป้องพันธมิตรของสหรัฐฯ นั่นคืออิสราเอล ทั้งนี้ สหรัฐฯ มองว่า อิหร่านแทรกแซงเสถียรภาพของอิสราเอลซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญของสหรัฐฯ ในตะวันออกกลาง โดยอิหร่านเป็นอุปสรรคสำคัญที่ปิดกั้นความสำเร็จของกระบวนการสันติภาพระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ ด้วยการสนับสนุนขบวนการก่อการร้ายในเลบานอนและปาเลสไตน์ที่ต่อต้านอิสราเอล

ในส่วนของผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในการต่อต้านนิวเคลียร์ สหรัฐฯ ถือว่าการสกัดกันการแพร่กระจายอาวุธทำลายล้างสูงในทุก ๆ ภูมิภาคของโลก เป็นผลประโยชน์แห่งชาติต่อต้านความมั่นคงที่สำคัญอย่างยิ่งของสหรัฐฯ ทั้งนี้เนื่องจากสหรัฐฯ มองว่าโลกที่มั่นคงและปลอดภัยเท่านั้น ที่จะเป็นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติและประชาชนของตน ดังนั้นสหรัฐฯ จึงพยายามที่จะสกัดกันการแพร่กระจายอาวุธทำลายล้างสูง ปัญหาการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน เป็นปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจากอิหร่านพยายามที่จะพัฒนาและผลิตอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นอาวุธที่มีอำนาจในการทำลายล้างสูง (WMD) และสหรัฐฯ ถือว่าประเทศที่มี WMD เป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ และพันธมิตร

นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังคำนึงถึงผลประโยชน์เรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย เนื่องจากหลังจากโจมตีในเหตุการณ์ 11 กันยายน ภาพลักษณ์ความเป็นมหาอำนาจทางการทหารของสหรัฐฯ ซึ่งตกต่ำลงอย่างมาก ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายของผู้นำสหรัฐฯ เพื่อกอบกู้ภาพลักษณ์ของประเทศ ผู้นำสหรัฐฯ จึงมุ่งนโยบายแข็งกร้าวกับการก่อการร้าย และเนื่องจาก สหรัฐฯ เชื่อว่า อิหร่านให้การสนับสนุนกลุ่ม涵麻薩 กลุ่มฮิบุลลอห์ และกลุ่ม PJI อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือกับขบวนการอัลกอ-อิเดษ ซึ่งสหรัฐฯ ถือว่าเป็นศัตรูที่เป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ มากที่สุด ดังนั้น สหรัฐฯ จึงมุ่งนโยบายที่แข็งกร้าวและต่อต้านอิหร่าน

แนวโน้ม

แนวโน้มของนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯ ต่ออิหร่านนั้น เป็นการยกที่จะเห็นการพัฒนานโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯต่ออิหร่านไปในทางที่เป็นมิตร ทั้งนี้ มีปัจจัยอย่างน้อยที่สุด 3 ประการ ได้แก่ ความขัดแย้งในภูมิหลังของประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ อดีตของสหรัฐฯต่ออิหร่าน และอดีตของอิหร่านต่อสหรัฐฯ

สำหรับความขัดแย้งในภูมิหลังของประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ นับตั้งแต่ปี 1979 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับอิหร่านเป็นความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดตลอดมา ทั้งนี้ เมื่อคิม อาม โคงีกับปฏิถิลามสำเร็จ และมีเหตุการณ์ที่กลุ่มนักศึกษาติดอาڑบุกยึดสถานทูต สหรัฐฯ ในกรุงเตหะราน และจับชาวอเมริกัน 52 คนเป็นตัวประกันไว้นานถึง 444 วัน เพื่อเรียกว่า ให้สหรัฐฯ สงตัวชาญที่ไปอาศัยพักักษาโรมะเริง ที่โรงพยาบาลในนิวยอร์กกลับมายังประเทศ อิหร่าน สหรัฐฯ ได้ทำการประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับอิหร่าน ในปี 1981 หลังจากนั้น นโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯต่ออิหร่าน ไม่เคยมีลักษณะของความเป็นมิตร อันเห็นได้จากการตัวอย่างที่สำคัญคือ สหรัฐฯ เคยสนับสนุนอิรักในการทำสงครามกับอิหร่าน

อดีตของสหรัฐฯ ต่ออิหร่าน ยังส่งผลให้นโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯ ต่ออิหร่านดำเนินไปในทางที่กดดันและแข็งกร้าว ทั้งนี้ สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของอิหร่านที่เปลี่ยนแปลงไปหลังการปฏิวัติอิسلام ทำให้สหรัฐฯเห็น ว่าการปฏิวัติอิسلام ของอิหร่าน เป็นหนึ่งในภัยคุกคามที่สำคัญต่อภูมิภาคตะวันออกกลางและระบบโลก อิหร่านเป็นผู้นำในการส่องออกแนวคิดการปฏิวัติอิسلام โดยคิดนั่นการปกครองของประเทศเพื่อนบ้าน ใช้การก่อการร้ายเพื่อทำลายผลประโยชน์ของสหรัฐฯ

อดีตของอิหร่านต่อสหรัฐฯ ก็มีผลไม่น้อยต่อการที่นโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯต่ออิหร่านดำเนินไปในทางที่กดดันและแข็งกร้าว ทั้งนี้ ชนชั้นนำของอิหร่านมองว่าเป็นการไม่ยุติธรรมที่ทรัพย์สินของอิหร่านจำนวนมากมายามหาศาลยังอยู่ในธนาคารของสหรัฐฯ หลังจากการมีการคิดระบบภาษีรัฐในปี 1979 การได้รับทรัพย์สินเหล่านี้คืนมาเป็นเงื่อนไขที่อิหร่านจะนำมาเป็นข้อพิจารณาในการรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ แต่คุปสรุคสำคัญที่ยังคงอยู่คือ อิหร่านปฏิเสธที่จะยอมรับอิสราเอลและขบวนการสันติภาพที่สหรัฐฯ หนุนหลังอยู่ในท้องที่ของอิหร่านต่อมาได้ที่สหรัฐฯ ยังไม่เปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีต่ออิสราเอล นอกจากนี้ อิหร่านเห็นว่าหากสหรัฐฯจะมีนโยบายให้ตัววันออกกลางปลดจากอาชญากรรมล้างสูง ก็ควรจะใช้นโยบายนี้กับอิสราเอลด้วย ทั้งนี้ อิหร่านเห็นว่าตลาดเวลาที่ผ่านมา สหรัฐฯ เพิกเฉยต่อการที่

อิสราเอลครอบครองอาหรับนิวเคลียร์ อาหรับเอมี และอาหรับซีวภาพ ซึ่งอาจถูกนำมาใช้คุกคามความมั่นคงของประเทศไทย ในภูมิภาคได้เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ทราบได้ที่ “สังคมต่อต้านลัทธิการก่อการร้าย” ยังคงเป็นศูนย์กลางแห่งนโยบายของสหรัฐฯ โอกาสที่สหรัฐฯ จะพัฒนาความสัมพันธ์กับอิหร่านคงจะเป็นไปได้ยาก เพราะอิหร่านจะไม่ต่อต้านนักต่อสู้เพื่อสิทธิที่ถูกต้องของพากษา ในขณะที่สหรัฐฯ มองกลุ่มเหล่านี้ว่าเป็นกลุ่มก่อการร้าย การพัฒนาความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับอิหร่านยังมีความเป็นไปได้ยากมากขึ้น เมื่อประธานาธิบดีบุชกล่าวว่าอิหร่านเป็นหนึ่งในประเทศ “แกนแห่งความชั่วร้าย” เช่นเดียวกับอิรักและเกาหลีเหนือ ซึ่งอิหร่านได้ตอบโต้สหรัฐฯ อย่างรุนแรงไม่น้อยกว่าที่สหรัฐฯ ได้กล่าวหาประเทศของตน

ส่วนแนวโน้มนโยบายของสหรัฐฯ ต่ออิหร่านยุคหลังประธานาธิบดีบุชนั้น ทราบเสียงเพื่อเป็นตัวแทนของพรรคในการเลือกตั้งประธานาธิบดีที่จะมาถึงในเดือนพฤษจิกายนปี 2008 ของผู้สมัครเลือกตั้งประธานาธิบดีทั้ง 3 คน ประกอบด้วย นายจอห์น แมคเคนจากพรรครีพับลิกัน นายบารัค โอบามา และนางชีลารี คลินตัน จากพรรคเดโมแครต แสดงให้เห็นว่าพวกเขายังคงมีความสำคัญต่อสังคมต่อต้านการก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาหรับนิวเคลียร์ และสนับสนุนในตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นประเด็นหลักต่อความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ ที่ได้ถูกวางไว้ในนโยบายต่างประเทศตั้งแต่เหตุการณ์ 9/11 ผู้สมัครรับเลือกตั้งประธานาธิบดีทั้ง 3 คนยังมองว่า กลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงเป็นภัยคุกคามต่อสหรัฐฯ ดังนั้นไม่ว่าผู้สมัครคนใดจะชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีในเดือนพฤษจิกายนปี 2008 นโยบายของสหรัฐฯ ต่ออิหร่านระหว่างปี 2009-2013 น่าจะมีลักษณะที่แข็งกร้าวและต่อต้านอิหร่านต่อไป

ภาคผนวก